

Forskergruppe for strafferett og prosessrett
Det juridiske fakultetet
Universitetet i Tromsø
9037 TROMSØ

JUSTISDEPARTEMENTET	
17 AUG 2009	
SAKSNO.:	200903106
AVD/OMT/DBL:	LOR/ES/KIL
DOKNR:	27
INNRKODE:	

Justisdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Tromsø 14.08.09

Høring - endringer i reglene om begrunnelse av beslutninger om å nekte anker fremmet

Vi viser til ovennevnte dokument, samt Justisdepartementets høringsbrev av 13.05.09.

Generelle bemerkelser

Det er behov for en helhetlig reform av ankeordningen i straffesaker. Fordi reglene om når en anke skal tas opp til prøving og hvordan en slik prøving skal være danner en helhet, er det meget viktig at rettergangsordningen i lagmannsrettene og Høyesterett blir behandlet under et. Spørsmålet om jury-ordningens eksistens og utforming henger tett sammen med adgangen til prøving i Høyesterett og til saksbehandlingen i andre saker og ankeretten generelt.

Siling av tvistemål ble i første rekke begrunnet med at en slik ordning gjelder også for straffesaker. Selv om prosessreglene i sivile saker ikke er identiske med straffesaker, er det viktig å opprettholde en viss likhet og balanse mellom regelverkene. Derfor syns vi at det er viktig å vurdere silingsreglene i tvisteloven når man endrer silingsreglene i straffesaker.

Etter vårt syn må arbeidet med endringen av reglene utvides betydelig til en helhetlig granskning av regelverkene om anke. Små delreformer av systemet kan på sikt lede til en uoversiktlig og til og med motstridig ankeordning.

Silingsordningen

Vi er enige i at lagmannsrettene bør begrunne silingsavgjørelser. Dette vil ikke bare gi partene og Høyesterett adgang å kontrollere at lagmannsretten prøvd saken i tilstrekkelig grad og at lagmannsrettens avgjørelse er riktig. En begrunnelse vil også styrke partenes og samfunnets tillit til lagmannsrettene og domstolssystemet som helhet. Problemet er at det er vanskelig å formulere mer detaljerte krav til en slik begrunnelse. Lengden og innholdet vil være avhengig av den enkelte sak. Bli begrunnelsen lang og detaljert risikerer man å tape noen av fordelene ved siling: siling risikerer da å bli en form for forenklet, skriftlig rettergang.

Beslutningen om omgjøring etter straffeprosessloven § 321 fjerde ledd annet punktum
Selv om begrunnelser skaper tillit til rettsystemet og domstolene, bør alle begrunnelser være reelle for å gi en slik virkning. Dersom begrunnelsen fremstår som en gjentakelse av anførsler eller en standardbegrunnelse om at anførselene ikke fører frem, er den ikke reell. Selv om domstolene ikke har en plikt å begrunne en beslutning om omgjørelse, bør de gjøre det dersom omgjøringsbegjæringen inneholder nye anførsler, som kan ha en reell betydning for saken. Dette kan påpekes i forarbeidene, selv om man ikke inntar en begrunnelsesplikt i loven.

Anke til Høyesterett

Slik straffeprosessloven § 323 første ledd står i dag er Høyesterett først og fremst en prejudikatinstans. Dette betyr at Høyesterett først og fremst skal prøve om saken reiser viktige rettslige spørsmål, ikke om lagmannsretten har avgjort saken rett. Loven åpner for en prøving av andre elementer: hvilken betydning saken har for partene og om lagmannsrettens avgjørelse er materielt riktig. Den sistnevnte typen av prøving er av en helt annen karakter, særlig ut fra partenes synspunkt, siden Høyesterett da prøver sakens realitet. Høyesterett har ingen plikt å foreta en materiell prøving slik loven er i dag, selv om den ofte gjør det.

Dersom en plikt til materiell prøving av saker bør finnes er det viktig å nevne den i loven. Dette fordi den er av en annen karakter enn en prøving om anken gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak.

Ankereglene i straffesaker må sees i sammenheng med jury-ordningen. Når den tiltalte blir domfelt av en jury etter en frikjennelse i tingretten, blir en begrunnet frikjennende dom erstattet av en domfellende ubegrunnet dom. Denne inkonsekvensen i systemet kan bare fjernes ved en helhetsreform av anke- og jury-ordningen.

Det er betenkelig å gi en ubetinget rett til overprøving i Høyesterett. Høyesterett skal være en prejudikatdomstol, med oppgave å sørge for rettsavklaring og rettsutvikling. For å kunne oppnå dette kreves at Høyesterett ikke blir belastet med saker uten prinsipiell betydning. Ankeutvalget bør derfor fungere som silingsorgan for alle saker.

Med hilsen

Forskergruppe for strafferett og prosessrett ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Tromsø